

ION MĂRCULESCU

TURNUL

FILE DE JURNAL

TREI

01. - Timpul trecut miroase a șoareci. N-am încotro și trebuie să recunosc că aceasta este o afirmație ciudată, chiar deplasată, întrucât poate contrazice atât teoria relativității, sau pe cea a stringurilor și chiar pe cea mai nouă, a membranelor, emise în ultimul timp de oamenii de știință, cât și alte teorii care de care mai ciudate, referitoare la timp ori alte chestii ce se întâmplă în jurul nostru.

Șoarecii sunt niște ființe stupide, dăunătoare și, așa cum am mai scris cândva cu multă ură despre ei, dacă se va întâmpla vreodată să mă reîncarnez, aș dori să-mi dedic toată viața și toate eforturile pentru stârpirea acestor creaturi pe cât de inutile și dăunătoare, pe atât de ticăloase, capitol la care îl întrec chiar și pe om. Pe unde trec, șoarecii produc doar pagube și nimic folositor. Sunt purtătorii unor boli dintre cele mai periculoase, de multe ori au răspândit epidemii devastatoare. Urina pe care și-o împrăștie peste tot ca să alunge orice altă ființă este înțepătoare la miros, îți intră în haine, în piele și nu poți scăpa de insistența ei nici dacă te speli din belșug cu săpun sau chiar cu acid.

Dar nu despre asta mi-am propus să vorbesc în aceste rânduri, ci despre un caiet maro îngălbenit de timp, impregnat cu un puternic miros de vechi și de șoareci, pe care l-am regăsit întâmplător și în care, aproape cu cincizeci de ani în urmă, făcusem câteva încercări literare. Caietul Maro avea (are) file dintr-o hârtie mai groasă, rezistentă și este îmbrăcat într-o imitație de piele. Mi-am adus aminte: l-am primit de la un specialist în legătorie de carte, al cărui fiu, cam slăbuț la învățătură, îmi era elev la școala generală.

Toate cele câteva povestiri regăsite în acel Caiet Maro au un miros agresiv, cum ziceam, nu doar de șoareci, ci și de timp. Un timp pe care-l uitasem și care-mi lasă sentimentul că nu ar fi în prezent și nu a fost niciodată al meu. Una dintre acele însăilări din acest caiet (datată 15 martie 1971) era intitulată „Turnul“, pe care, cu doar puține intervenții, o reproduc aici:

„Nu mai plânge atâta! zice tata. Nu plâng! Nu vezi că nu plâng?

Adevărul este că mama nu plânge. Observi asta numai dacă te uiți atent la ea, altfel ți se pare că lacrimile îi cad mereu pe colțul basmalei înnodate sub barbă.

Tata stă cu spatele la soba veche din care au început să cadă cărămizile. Răsuște între degete actul de proprietate, o hârtie mare, îngălbenită de vreme, scrisă cu litere frumos arcuite, de un notar de pe timpuri cu talent de caligraf miniaturist.

Mai bine ai băga hârtia aia în foc, ne-am strânge lucrurile și am pleca de aici încotro am vedea cu ochii, zice mama. Taci, femeie! Am pleca și am scăpa de ei și de toate amenințările lor, continuă mama de parcă nici nu l-ar fi auzit.

Nu mai plânge! zice tata. Nu plâng, dar știi că o să te duci și tu acolo, sus, știi sigur că o să te duci și n-ai să mai vii, pe mine nu poți să mă minți, că eu te știi, te cunosc! Nu plâng.

Tata oftează. De ce taci? zice mama. Vezi, asta înseamnă că vrei și tu să te duci acolo, sus! Și, dacă ai să te duci, n-ai să te mai întorci. Cine s-a mai întors dintre cei care au plecat acolo? Nimeni!

Tata se scoală greu de pe scaun, deschide fereastra îngustă și se apleacă peste pervaz, în afară. Se apleacă prea mult, aproape să cadă, picioarele i se bălăbănesc în aer și îi vedem tălpile negre și sparte ale bocancilor lui de uriaș. Gâfâie, pentru că pervazul îngust al ferestrei i s-a înfipt între coaste. Apoi începe să răcnească la cei de jos, de afară: așteptați să plecăm și noi și abia după aceea, nemernicii dracului ce sunteți, puteți să dărâmați turnul de la temelie! Dar noi n-o să plecăm, suntem proprietari, uite aici actul cu care fac dovada că sunt proprietar, n-aveți ce-mi face! Tata slobozește peste ei un potop de injurături și flutură în aer hârtia mare, galbenă, actul de proprietate. Dar vocea lui este acoperită de strigătele urmărilor care aleargă pe strada principală să îl prindă pe Moghe și să-i tundă barba. Asta se întâmplă destul de des, dar de cele mai multe ori Moghe reușește să le scape. Moghe și bicicleta lui!

Apoi strigătele se aud din ce în ce mai slab și probabil că mulțimea de gură-cască venită să asiste la spectacol se întoarce de unde a venit. Pentru oameni, a mai trecut o zi în care au avut parte de distracție.

*

Turnul a fost construit cândva, demult. E un cilindru uriaș, atât de înalt, încât vârful nu i se vede. E împărțit în camere supraetajate, una singură pe nivel. Camerele nu au uși în lateral, ci în centru, acolo unde se află o coloană cilindrică ce trece prin dușumea și tavan, având în interior o scară în spirală, care duce undeva sus, în vârf. E o construcție ciudată cu care te acomodezi greu, dar de care nu te poți despărți ușor.

La parter și la etajul unu sunt camere pentru oaspeți și pentru cei care așteaptă să urce, iar la etajele doi, trei și patru sunt camerele unde locuim noi, proprietarii. În sus sunt, de asemenea, camere, dar noi nu am urcat niciodată acolo.

Ferestrele camerelor sunt strâmte și înalte cât peretele. Destinația turnului? Nimeni nu o cunoaște, sau nimeni nu vrea să vorbească

despre aceasta. Atâta doar că, la parter, pe o piatră veche, afumată, fixată cu mortar în perete, abia dacă se văd urmele unor litere. Ceva de neînțeles. Unii spun că acolo ar fi fost scris ceva legat de fericire, sau cam așa ceva. Dar eu nu cred nici atâta! Nimic nu e sigur, așa că, după lungi dezbateri și interpretări, s-a ajuns la concluzia că, sus, trebuie să fie ceva unde oamenii se simt bine și cine urcă nu-și mai dorește să se întoarcă.

Îl pun pe tata să-mi vorbească despre turn, dar povestea e aceeași: după ce l-a terminat de construit, m-a luat pe mine să mă îngrijesc de toate, povestește tata. Bătrânul aștepta cu nerăbdare ziua când o să plece sus.

Îl întreb pe tata: de ce se spune că, acolo, sus, oamenii se simt fericiți? Tata ocolește răspunsul, pentru că nici el nu știe prea bine, așa că îmi repetă cele pe care le-am mai auzit de multe ori: când a ajuns ziua aceea, bătrânul a plecat sus. Au mai plecat și alții, unii înaintea lui, alții după el. Înainte de a pleca, mi-a dat hârtia asta care, uite, s-a învechit de vremuri și mi-a zis: tu ești stăpânul cărămizilor din care e construit turnul și al locului pe care se află acesta. Atât! Apoi, după ce a plecat, eu m-am însurat cu maică-ta și ai venit pe lume tu.

*

Lumina nopții se zbate cu șoldurile înțepenite între canaturile ferestrei. Somnul tatei este agitat, sforăie și lovește din când în când cu bocancul în dușumea. Încerc să ascult povestea turnului spusă de cărămizile dezgolite. Turnul se leagănă ușor, apoi începe să se rotească și nu știu dacă se rotește cu adevărat sau merge într-o direcție nelămurită. Nu-mi dau seama dacă, de fapt, este turn sau tren și de la ferestrele acestuia văd satele și gările cu impiegați adormiți, cum vin în goană spre noi, ne bat în geamuri, noi trecem pe lângă acestea, iar ele rămân în urma noastră. Pe banca din față o femeie bolborosește încercând să spună ceva. Are niște ochi mari, de un albastru cum nu

am mai văzut până acum, un albastru spălăcit, cu nuanțe vineții, așa cum sunt ochii la peștele fiert. Îmi strâng haina la piept pentru că s-a făcut răcoare. Încerc să alung imaginea acestei femei. Dacă se uită la tine, te face să amețești și să ai dureri de cap. Trecem peste acele de cale ferată, sau poate bate cineva în ușă! Poate că zgomotul îl face femeia aceasta care împinge cu sânii ei mari, uscați ca tăciunile, în peretele vagonului. Visez.

Îl aud pe tata bolborosind și îmi dau seama că s-a trezit din somn. Au venit iar! zice mama. Au venit, îi răspunde el. Păi în miezul nopții? Nu-i nimic, femeie, culcă-te! Nu vreau să dorm, zice mama, spune-le să plece, nu vreau să te duci sus! Taci, nu mai plânge! o liniștește tata. Tac! Și nu plâng! Tu nu vezi că nu plâng? De ce tot zici că plâng?

Indivizii aceia bat acum în ușă strigând din răsputeri. Tata le deschide și ei năvălesc înăuntru cu cuțitele lucind. Vreo doi dintre ei ocolesc coloana cu scări care trece prin mijlocul camerei și ies pentru câteva minute din raza vederii noastre, fără ca noi să putem vedea dacă ei cercetează terenul ca niște oameni precauți, ori fură lucruri mărunte din cameră, pe care le ascund prin buzunare sau în gură.

Lăsați cuțitele! le zice tata. Lăsați cuțitele, mă! le zice șeful lor și indivizii se așază pe jos râgâind. Unul îmi trage perna de sub cap și și-o pune sub fund, ca să-i fie moale.

Credeam că te-ai mai gândit... încearcă șeful lor să deschidă discuția.

Sunt stăpânul locului, zice tata nervos, și al cărămizilor. V-am mai spus de o mie de ori că, dacă vă deranjează turnul și vreți să construiți altceva în locul acestuia, anunțați-ne să plecăm și apoi puneți dinamita! Cu condiția să-mi curățați cărămizile de mortar, ca să-mi pot face din ele o căsuță!

Nu putem dinamita, știi bine asta! Turnul s-ar prăbuși necontrolat și ar distruge construcțiile din jur. Singura soluție este să începem să stricăm începând de sus, din vârf. Îți punem la dispoziție mașini, lucrători specializați și tot ce vrei... Tot ce ai nevoie...

Vrei să mai tragi, neisprăvitule? Hai, mai trage! Am să te jupoi de viu! Așa! Ai tras! Dar iată că... Am să te spânz... Am să te uci... Nemerr... Stârpitură!...

75. – Din amintirile prietenului meu Valeriu, despre doctorul Tomcescu, primul medic de pe la noi care făcea acupunctură, metodă străveche chinezească, dar considerată de marxiștii noștri ca nefiind științifică, ci mistică și contrarevoluționară.

Multă lume s-a făcut bine din mâna doctorului Tomcescu! Iar ca personalitate, ce să mai zicem! Când ajungea la spital, se oprea la poartă, își scotea pălăria de pe cap și dădea mâna cu portarul, bună dimineața, domnule Costică! Atunci când se întâlnea pe holul spitalului cu femeia de serviciu care spăla pe jos, doctorul Tomcescu îi zicea săru' mâna. Cum, domnule doctor, dumneavoastră îi ziceți săru' mâna femeii de serviciu? Păi de ce să nu-i zic, domnule Valeriu? Merită să fie respectată, în primul rând pentru că e femeie și ea dă viață. Și-apoi pentru că nu e vina ei dacă a ajuns femeie de serviciu și nu doctoriță!

Îi povestesc și eu despre bătrânul Stan Mărculescu, bunicul meu, care a fost la viața lui notar. Notarul era o personalitate în lumea satului. Când trecea prin sat, se ridicau femeile de pe băncile de la poartă, în semn de respect. Când trecea el pe lângă un grup de copii, nu aștepta să-l salute ei, scotea el primul pălăria și le dădea bună ziua.

Băi, fratele meu, ce vremuri!

La oraș, treci pe stradă pe lângă atâția oameni și niciunul dintre ei nu te salută. Dar nici nu se uită cineva urât la tine că nu-l saluți! Păi, hai să ne gândim: cum i-ar sta unui american din New York să se salute cu toți oamenii, mai bine-zis cu puhoiul de oameni de pe străzile lor? Nu doar că ar obosi și i-ar amorți fălcile de atâta bună ziua, dar eu cred că l-ar apuca damblaua! În mai puțin de trei zile ar ajunge la balamuc!

Stau și calculez cum ar fi dacă m-aș apuca să salut în parte pe fiecare dintre cei șapte miliarde de locuitori ai planetei, admitând că fac treaba asta fără oprire, fără pauze de masă, de sete, de odihnă, de făcut altceva (deci nemâncat, nebăut, neodihnit, bătut de vânt, de ploii și bășcălizat de toți cei care mă privesc și se miră că așa dement n-au mai văzut în viața lor).

Stai să facem un calcul, admitând că se poate: alocăm cinci secunde pentru un salut obișnuit, fără altă vorbărie inutilă, asta înseamnă 12 saluturi pe minut; 720 de saluturi pe oră; în douăzeci și patru de ore, un salutacios de-ăsta neobosit și conștiincios la datorie ar reuși 172 800 de saluturi, ceea ce înseamnă 63 072 000 saluturi pe an. Îți dai seama cam cum vine să clănțani din gură încontinuu mai bine de șaizeci de milioane de saluturi? Mă rog, poate că e greu de imaginat! Dar, când te gândești că, în conformitate cu ipoteza de la care am plecat, în șaizeci de ani de viață nu poți adresa decât 3 784 320 000 de saluturi, te apucă groaza! (Sper să nu fi greșit calculele! La școală nu străluceam când era vorba de tabla înmulțirii!) Fratele meu, nu ai reușit să saluți, chiar și cu maxim de dragoste și respect, nici jumătate din populația globului!!!! De unde reiese că trebuie să mărești ritmul, adică să consumi mai puțin de două secunde și jumătate pentru un salut. Ori să începi să strigi că pământul este supra-populat! Prea multă lume! Trebuie făcut ceva! Mai ales că, aici, calculele au fost făcute doar pentru un singur individ care să salute, n-am mai stat să ne gândim cum ar fi ca fiecare dintre cei șapte miliarde de locuitori ai planetei să-i salute pe ceilalți șapte miliarde!

Numai o mașină, un calculator sofisticat ar putea da răspuns la o problematică atât de tâmpită! Auzi: șapte miliarde de indivizi care să-i salute pe ceilalți șapte miliarde! Adică, matematic, șapte miliarde de înmulțit cu șapte miliarde! Cum să reușească toți oamenii ăștia să se salute între ei?

Morala: e bine că omenirea evoluează! Bine că n-am rămas ca acum o sută de ani! Nu ne mai salutăm ca pe vremuri și nici nu trebuie!

76. – Ultimele știri spun că alcaciopa este un extract de anghinare deosebit de eficient. Îți reglează tractul intestinal, poți să mănânci orice și tot slăbești vreo zece kile într-o lună, cu condiția să bei un flacon din miraculosul preparat. Cineva o întreabă pe prezentatoarea de la radio dacă alcaciopa te face mai deștept. Nu, nu te face! Atunci, concluzia mea este că de-aia e lumea plină de proști, zice acela care a întrebat. Băbăția care are optzeci și patru de ani spune că o supără piciorul, ăla pe care și l-a rupt acum câțiva ani când a căzut pe scări. Merge greu, sprijinindu-se de un cadru metalic special pentru cotonogi. Într-o noapte a avut un vis: unul dintre cei doi boi de la căruță a ieșit din jug, a ieșit din resteu. Cum o fi reușit să facă asta? Nu poate să explice cum o fi putut să iasă din jug cu resteu. A luat boul și l-a înjugat la loc, dar, după un timp, el a ieșit iarăși din resteu. În ceea ce privește piciorul, a constatat că la genunchi mai are și o coxartroză. Doctorița i-a dat o pastilă care, ce e drept, nu rezolvă boala asta degenerativă, dar măcar o încetinește. Niciodată n-o s-o oprească definitiv. Despre doctoriță spune că e frigidă și de-aia n-a stat cu ea niciunul din cei patru bărbați cu care s-a tot măritat.

A treia oară când boul a ieșit din jug, bătrâna s-a cam supărat pe el. L-a înjugat din nou la căruță. Și te poți numi aproape savant dacă știi ce este acela un resteu ori un jug pentru boi. Asta pentru că în ziua de azi e o mare minune și o întâmplare de neuitat dacă vezi un car tras de boi. De când au apărut tractoarele și puzderia asta de mașini care de care mai complicate, animalele de tracțiune au dispărut. În mod ciudat, dispariția boului din curtea țăranului care îl pune la căruță a crescut cota peisajelor cu care cu boi pictate de Nicolae Grigorescu. Te și miri cât de mult poate să coste un peticuț de cârpă pictată vândută la licitațiile Artmark. În mod sigur, colecționarii de picturi, de regulă bucșiți de bani, au văzut de prea puține ori un bou înjugat la acele mijloace de transport numite căruțe, ba unii n-au văzut nici măcar o singură dată în viața lor așa ceva și tocmai de-aia operele marelui pictor li se par arătări din altă lume, de pe altă planetă sau chiar din domeniul viselor și fanteziilor.